

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 13 sierpnia 2015 roku

wydanego w postępowaniu zwykłym

Pozwem z dnia 25 kwietnia 2014 roku powód Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w S. zażądał zasądzenia od pozwanego Z. S. na swoją rzecz kwoty 155,20 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 20 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu podał, że pozwany kupił od powoda nieruchomości przy ul. (...) w S., przy czym przy sprzedaży ustanowiono na rzecz każdoczesnego właściciela tej nieruchomości nieodpłatną służebność przejazdu i przechodu przez stanowiące drogę wewnętrzną działki gruntu nr (...), będące własnością Skarbu Państwa. Dochodzona pozwem kwota stanowi część poniesionych przez powoda kosztów energii elektrycznej zużytej do oświetlenia drogi oraz naprawy oświetlenia, przypadającą na pozwanego jako jednego z właścicieli nieruchomości władających.

Nakazem zapłaty z dnia 18 sierpnia 2014 roku Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie orzekł o obowiązku zapłacenia przez pozwanego na rzecz powoda kwoty 155,20 złotych wraz z odsetkami oraz kosztami procesu.

Powyższemu nakazowi zapłaty pozwany sprzeciwił się, zaskarżając go w całości i żądając oddalenia powództwa. To doprowadziło do utraty mocy przez nakaz zapłaty w całości. W sprzeciwie pozwany podniósł, że wskazane przez powoda urządzenia nie są niezbędne do korzystania ze służebności ani konieczne do wykonywania służebności, a stanowiło dodatkowe świadczenie wykonywane przez powoda.

W toku procesu strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 14 marca 2002 roku powód Skarb Państwa - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w S. zawarł z pozwanym Z. S. umowę sprzedaży nieruchomości zabudowanej, stanowiącej działkę gruntu nr (...), obręb (...) – D., położonej przy ul. (...) w S.. W akcie tym powód ustanowił na działkach gruntu nr (...) na rzecz każdoczesnego właściciela nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), nieodpłatną służebność, polegającą na prawie przejazdu i przechodu przez działki gruntu nr (...). Analogiczne służebności powód ustanowił na rzecz 19 innych właścicieli działek sąsiednich. Działki gruntu nr (...) tworzą drogę wewnętrzną, oświetlaną za pomocą postawionych przy niej latarni. Noszą one nazwy: ul. (...) i ul. (...). Obszar stanowiący służebność gruntową nie jest prosty, droga wielokrotnie zakręca, a nadto drogi te krzyżują się. Dojazd do skrzyżowań w dwóch miejscach poprzedzony jest ostrym zakrętem. W bezpośrednim otoczeniu służebności znajdują się także elementy zagrażające bezpieczeństwu przemieszczania się, takim jak przejścia, schody. Z tych przyczyn właściciele niektórych spośród nieruchomości władających zgłaszali powodowi awarie oświetlenia.

Okoliczność bezsporna, a nadto:

- umowa, k. 9-10;
- kopia mapy, k. 11, 72;
- odpis z księgi wieczystej k. 12-16;
- zgłoszenie awarii oświetlenia, k. 94;

- zeznania świadka M. K., k. 126;

Pismem z dnia 20 listopada 2012 roku powód poinformował pozwanego, że z uwagi na ponoszone koszty utrzymania drogi dojazdowej do jego posesji, od 1 stycznia 2013 roku rozpocznie rozliczanie wydatków na utrzymanie tej drogi na korzystających z niej właścicieli poszczególnych posesji. Jednocześnie wskazał, że wielokrotne próby przekazania drogi Gminie M. S. nie odniosły skutku, zaś on ponosi koszty utrzymania tej infrastruktury, a ich głównym składnikiem jest koszt oświetlenia, napraw opraw świetlnych, koszty odśnieżania w sezonie zimowym oraz koszty ubezpieczenia. Powiadomił on również pozwanego, że kwota faktycznie ponoszonych kosztów będzie rozliczana w równych częściach na wszystkich właścicieli nieruchomości, dla których ustanowiona została służebność drogowa. Pismem z dnia 17 grudnia 2012 roku pozwany nie zgodził się ze stanowiskiem powoda podnosząc, że służebność została ustanowiona nieodpłatnie.

Dnia 5 marca 2013 roku powód przesłał pozwanemu fakturę VAT nr (...) za zużycie energii elektrycznej do oświetlenia ulic (...) za okres od 1 stycznia 2013 roku do 2 lutego 2013 roku na kwotę 38,04 złotych.

Pismem z dnia 11 marca 2013 roku pozwany odmówił zapłaty i podniósł, że oświadczenie zawarte w poprzednim piśmie powoda nie stanowi umowy a jedynie jednostronne oświadczenie woli. Pismem z dnia 27 marca 2013 roku skierowanym do pozwanego wskazał w szczególności, że obowiązek ponoszenia przedmiotowych kosztów spoczywa na pozwanym z mocy art. 289 k.c.

W dniu 29 marca 2013 roku powód wystawił pozwanemu fakturę nr (...) na kwotę 23,99 złotych z tytułu naprawy oświetlenia służebności.

Pismem z dnia 2 kwietnia 2013 roku pozwany podniósł, że nie zawarł z powodem umowy w zakresie ponoszenia kosztów oświetlenia. W kolejnym piśmie z dnia 15 kwietnia 2013 roku pozwany odmówił zapłaty oraz podniósł podobne okoliczności.

Pismem z dnia 24 kwietnia 2013 roku powód powiadomił pozwanego, że w związku z wieloma przypadkami odmowy partycypowania w kosztach utrzymania służebności przejazdu i przechodu drogi na ulicach: P. i L., w ślad za licznymi sugestiami mieszkańców z dniem 30 kwietnia 2013 roku nastąpi wyłączenie oświetlenia drogi wewnętrznej. Do pisma załączono kolejną fakturę nr (...) z dnia 23 kwietnia 2013 roku za zużycie energii elektrycznej za okres od 2 lutego 2013 roku do 3 kwietnia 2013 roku w kwocie 62,31 złotych. Pismem z dnia 29 kwietnia 2013 roku pozwany podtrzymał wcześniejsze twierdzenia. Strony wskazały na te same okoliczności w pismach z 10 maja 2013 roku, 20 maja 2013 roku oraz 25 czerwca 2013 roku.

W dniu 17 czerwca 2013 roku powód wystawił pozwanemu fakturę nr (...) na kwotę 30,86 złotych z tytułu kosztów energii elektrycznej za okres od 3 kwietnia 2013 roku do 3 czerwca 2013 roku.

Okoliczność bezsporna, a nadto:

- pismo z dnia 20.11.2012 r., k. 17;
- pismo z dnia 17.12.2012 r., k. 18;
- faktury VAT, k. 22, 28, 41, 52-57;
- pismo z dnia 11.03.2013 r., k. 23;
- pismo z dnia 27.03.2013 r., k. 24-25;
- pismo z dnia 2.04.2013 r., k. 27;
- pismo z dnia 15.04.2013 r., k. 29-33;

- pismo z dnia 24.04.2013 r., k. 34-36;
- pismo z dnia 29.04.2013 r., k. 37;
- pismo z dnia 10.05.2013 r., k. 38;
- pismo z dnia 20.05.2013 r., k. 39;
- pismo z dnia 25.06.2013 r., k. 42;
- potwierdzenia przelewów, k. 95-98;

Pismem z dnia 9 sierpnia 2013 roku powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 155,20 złotych z tytułu kosztów utrzymania urządzeń oświetlenia służebności obejmującej należności z faktur. Pozwany odmówił przyjęcia tego pisma dnia 12 sierpnia 2013 roku.

Okoliczność bezsporna, a nadto:

- wezwanie do zapłaty, k. 43-45;

Pismem z dnia 29 listopada 2013 roku powód ponownie wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 155,20 złotych z tytułu kosztów utrzymania urządzeń oświetlenia służebności.

Okoliczność bezsporna, a nadto:

- pismo z dnia 29.11.2013 r., k. 49-51;

Oświetlenie przedmiotu służebności zostało wyłączone. Dnia 11 listopada 2014 roku ok. godz. 17 B. B. na zakręcie ulicy uległa wypadkowi na nieoświetlonej ulicy (...). W jego wyniku doznała skręcenia i naderwania części stopy oraz złamania kostki bocznej podudzia lewego. Tego dnia było chłodno, padał deszcz oraz była mgła. Słońce w S. zachodziło o 16:12 a zmierzch zapadał po 17:30.

Okoliczność bezsporna, a nadto:

- pismo z dnia 17.12.2014 r., k. 123;
- zeznania świadka M. K., k. 126;

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione w całości.

Podstawę prawną żądań pozwu stanowił art. 289 § 1 k.c., zgodnie z którym w braku odmiennej umowy obowiązek utrzymania urządzeń potrzebnych do wykonywania służebności gruntowej obciąża właściciela nieruchomości władnącej.

Mając na uwadze powyższe regulacje powód winien był wykazać, że pozwany jest właścicielem nieruchomości władnącej, na rzecz którego ustanowiono służebność gruntową, do wykonywania której potrzebne są określone urządzenia, jak również koszt utrzymania tych urządzeń.

W ocenie sądu okoliczności te powód wykazał w całości. Bezsporne było zawarcie między stronami umowy sprzedaży nieruchomości zabudowanej, stanowiącej działkę gruntu nr (...), obręb (...) – D., położonej przy ul. (...) w S. oraz to, że właścicielem tej nieruchomości pozostaje do chwili obecnej pozwany. Poza sporem było także to, że na rzecz każdego z właścicieli tej nieruchomości powód ustanowił nieodpłatnie służebność przechodu i przejazdu na

działkach nr (...). Nadto okoliczności te wynikają z przedstawionej przez powoda umowy sprzedaży z dnia 9 stycznia 2002 roku.

Bezsporne było także to, że nieruchomości obciążone tworzą drogę wewnętrzną ul. (...) oraz ul. (...), oświetlaną za pomocą postawionych przy niej latarni. Strony pozostawały w sporze jedynie w zakresie oceny potrzeby urządzeń świetlnych do wykonywania służebności. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w umowie ustanawiającej służebność przechodu i przejazdu strony nie ustaliły sposobu ponoszenia kosztów utrzymania urządzeń potrzebnych do wykonywania służebności. Niemniej jednak zgodnie z treścią art. 289 § 1 k.c. wynika, że w braku odmiennej umowy obowiązek utrzymywania urządzeń potrzebnych do wykonywania służebności gruntowej obciąża właściciela nieruchomości władnącej. Regulacji tej nie zmienia fakt, że służebność została ustanowiona nieodpłatnie. Odpłatność jest związana z samym ustanowieniem służebności i ma służyć rekompensacie właścicielowi nieruchomości obciążonej z ograniczenia jego władztwa nad tą nieruchomością. Od tych kosztów należy odróżnić koszty związane z funkcjonowaniem służebności. Do tych kosztów znajdują zastosowanie regulacje określone w art. 289 § 1 k.c. Regulując zagadnienie obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania urządzeń potrzebnych do wykonywania służebności, ustawodawca nie określił wykazu tych urządzeń, pozostawiając ocenę potrzeby takich urządzeń indywidualnie w odniesieniu do danej służebności. Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 15 czerwca 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt II CSK 30/10, OSNC-ZD 2011/1/8, który stwierdził, że w braku odmiennej umowy obowiązek określony w art. 289 § 1 k.c. obejmuje swoim zakresem zarówno obowiązek wybudowania odpowiednich urządzeń, jeśli są potrzebne, jak i późniejsze ich utrzymywanie w należyтым stanie, stosownie do sposobu korzystania z drogi i przeznaczenia nieruchomości władnącej oraz obciążonej. Co prawda Sąd Najwyższy wskazał, jakie urządzenia mogą być uznane za potrzebne, jednak nie oznaczył ich zakresu jako zamkniętego. Dla oceny potrzeby urządzeń należy wziąć pod uwagę sposób korzystania ze służebności i przeznaczenia nieruchomości władnącej oraz obciążonej. Oczywiście jest, że służebność ta winna odpowiadać warunkom niezbędnym do korzystania z niej zgodnie z przeznaczeniem. W ocenie sądu dotyczy to zarówno warunków technicznych nawierzchni, jak i zapewnienia bezpiecznego jej użytkowania. Ja te argumenty zwrócił uwagę także Sąd Okręgowy w Szczecinie w wyroku z dnia 9 lipca 2015 roku, sygn. akt II Ca 157/15. Zważyć należy, że będąca przedmiotem sporu służebność gruntowa została ustanowiona jako służebność zarówno przejazdu, jak i przechodu. Oznacza to konieczność utrzymywania urządzeń potrzebnych do wykonywania jej zarówno przez poruszających się pojazdami, jak i pieszych. Analiza mapy wskazującej na położenie służebności wskazuje, że nie ma ona jednolitego i prostego przekroju. Trasa służebności zawiera wiele niebezpiecznych zakrętów o kącie zbliżonym nawet do 90°. Nadto w co najmniej trzech miejscach drogi te krzyżują się. Zwrócić należy uwagę na to, że w pobliżu skrzyżowań droga przechodzi w zakręt kącie niemal prostym (szczególnie w sąsiedztwie nieruchomości stanowiącej działkę nr (...), ale także (...)). Jak wynika z zeznań świadka M. K. w bezpośrednim sąsiedztwie służebności znajduje się wiele niebezpiecznych obiektów, takich jak schody, czy przejścia. Co prawda pozwany podniósł, że zeznania świadka były niewiarygodne, jednak należy zauważyć, że nie przedstawił dowodów pozwalających sądowi na powzięcie wątpliwości co do tych zeznań. W tym zakresie zeznania świadka były zbieżne z układem przedmiotu służebności wynikającym z mapy. Wątpliwości co do wiarygodności zeznań świadka nie mogła wzbudzić także dokumentacja fotograficzna złożona podczas rozprawy dnia 11 sierpnia 2015 roku, które obrazują nie tylko sam przebieg drogi lecz także stan nawierzchni, co dodatkowo powoduje, że oświetlenie służebności jest konieczne. Bezpieczeństwo poruszania się zarówno pojazdów, jak i pieszych wymaga oświetlenia służebności, w szczególności w miejscach o ograniczonej widoczności. Sąd zwrócił uwagę na to, że zgodnie z treścią § 109 ust. 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie droga powinna być oświetlona ze względów bezpieczeństwa ruchu. Co prawda będąca przedmiotem sporu służebność gruntowa nie jest drogą publiczną, wobec czego rozporządzenie to nie znajduje zastosowania bezpośredniego, jednak – zważywszy na tożsamy cel użytkowania zarówno drogi publicznej jak i wewnętrznej jako miejsca poruszania się pojazdów, jak i pieszych – stanowi pomocniczy argument umożliwiający ocenę potrzeby oświetlenia przedmiotu służebności. Zwrócić należy uwagę na to, że już w chwili ustanawiania służebności gruntowej, oświetlenie uliczne istniało. Strony umowy ustanawiającej służebność nie dokonały zaś żadnych uzgodnień wprowadzających zmiany dotychczasowego sposobu korzystania z przedmiotu ustanawianej służebności. W ocenie sądu, dla oceny potrzeby urządzeń służących do oświetlenia bez znaczenia jest, czy w chwili obecnej przedmiot służebności jest oświetlony.

Potrzebę oświetlenia ulic (...) należy rozpatrywać stosując kryterium obiektywne, a zatem, czy jest ono potrzebne, a nie czy jest faktycznie utrzymywane. Bez znaczenia jest także to, czy oświetlone są inne ulice zlokalizowane w pobliżu przedmiotowej służebności.

Na marginesie należy zauważyć, że – co prawda już po zakończeniu okresu dochodzonego pozwem – B. B. na zakręcie ulicy uległa wypadkowi na nieoświetlonej ulicy (...). W jego wyniku doznała skręcenia i naderwania części stopy oraz złamania kostki bocznej podudzia lewego. Było to już w czasie, gdy przedmiot służebności nie był oświetlony. Wypadek taki jedynie potwierdza potrzebę oświetlenia przedmiotu służebności.

W takim stanie rzeczy sąd uznał, że na pozwanym spoczywa obowiązek utrzymywania oświetlenia służebności gruntowej, a tym samym ponoszenia kosztów zużycia energii elektrycznej, jak i napraw oświetlenia. Wysokość roszczenia nie budzi wątpliwości sądu. Jak wynika z przedstawionych przez powoda faktur sporządzonych przez sprzedawcę energii elektrycznej, z tego tytułu w okresie dochodzonym pozwem, powód poniósł wydatek w łącznej wysokości 2.691,45 złotych. Mając na uwadze to, że służebność wykonywana jest przez właścicieli 20 nieruchomości władających, koszt utrzymania urządzeń oświetleniowych przypadający na pozwanego wynosi 134,57 złotych. Nadto poniesiony przez powoda koszt wymiany spalonego stycznika oświetlenia wraz z wymianą zabezpieczeń wyniósł 479,70 złotych, co wynika z przedstawionej faktury VAT. W takim stanie rzeczy koszt przypadający na pozwanego wyniósł 23,99 złotych. Łączny koszt wyniósł zatem 158,56 złotych, a więc był wyższy od dochodzonego przez powoda. Zgodnie z treścią art. 321 § 1 k.p.c. sąd związany jest górną granicą zgłoszonego przez niego żądania.

Mając na uwadze powyższe okoliczności sąd orzekł jak w pkt I sentencji. O roszczeniu odsetkowym orzeczono odpowiednio do treści art. 481 § 1 k.c., z którego wynika, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Odpowiedzialność z tytułu opóźnienia uzależniona jest od wymagalności roszczenia, co może nastąpić w czasie przewidzianym w czynności prawnej, jak również wynikającym ze zwyczaju, a w razie ich braku – niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do spełnienia świadczenia. Mając na uwadze to, że powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem dnia 12 sierpnia 2013 roku (data doręczenia pisma z dnia 9 sierpnia 2013 roku), przeto uwzględniając wysokość świadczenia, sąd uznał, że może ono zostać spełnione w terminie 7 dni, a więc do 19 sierpnia 2013 roku. W takim stanie rzeczy pozwany popadł w opóźnienie z dniem 20 sierpnia 2013 roku.

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z treścią art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Mając na uwadze to, że powództwo zostało uwzględnione w całości, przeto powód wygrał proces, zaś na pozwanym ciąży obowiązek zwrotu kosztów procesu. Na koszty te składa się zastępstwo procesowe w wysokości 60 złotych. W takim stanie rzeczy orzeczono jak w pkt II sentencji.

Zgodnie z treścią art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1296 ze zm.) Skarb Państwa nie ma obowiązku uiszczania opłat. Zgodnie z treścią art. 113 tej ustawy kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Norma ta, w zakresie istnienia podstaw do obciążenia kosztami odsyła do art. 98 § 1 k.p.c. a zatem do odpowiedzialności za wynik procesu. Skoro pozwany przegrał proces, bowiem powództwo przeciwko niemu zostało uwzględnione w całości, winien ponieść także koszty, których powód nie miał obowiązku uiścić. Na koszty te składa się opłata sądowa od pozwu w wysokości 30 złotych. W takim stanie rzeczy orzeczono jak w pkt III sentencji.